

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1950

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - 38

ΑΘΗΝΑΙ

Τό δεκαπενθήμερο

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Δυὸ ἐπέτειοι.

Οἱ Γάλλοι, καὶ μαζί τους ὅσοι ἀπὸ τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους ζοῦν μετὰ τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν στὶς ἀξίες του, γιορτάζουν δυὸ ἐπετείους: Τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Γκὺ ντε Μωπασσάν (5 Αὐγούστου 1850) καὶ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ὀνορέ ντε Μπαλζάκ (18 Αὐγούστου 1850). Στὸν πρῶτο ἀφιερῶσαμε ἕνα μέρος τοῦ προηγούμενου τεύχους· τὴ μνήμη τοῦ Μπαλζάκ τὴν ἐτιμήσαμε ὅταν πέρασε πρὸς συμπληρώθηκαν ἑκατὸν πενήντα χρόνια ἀπὸ τὴ γέννησή του δημοσιεύσαμε ἕνα διεξοδικὸ καὶ πυκνὸ σὲ συμπεράσματα μελέτημα τοῦ κ. Ἀγγέλου Τερζάκη (τεύχος 524, 1 Μαΐου 1949). Καὶ οἱ δυὸ προσφέρουν πολὺτιμα διδάγματα σὲ ὅσους θελήσουν νὰ κάμουν ἀληθινὴ γνωριμία μετὰ τὸ ἔργο τους.

χ.

Ἐπίκαιρες σκέψεις τοῦ Σάβλ Πεγκύ.

Μετὰ πολλὴ εὐχαρίστηση διάβασα στὴν ἀγαπητὴ «Νέα Ἑστία» τὴ μελέτη τοῦ κ. Μ. Περίδη «Ὁ Σάβλ Πεγκύ καὶ τὸ βιβλίο ποῦ τοῦ ἀφιέρωσε ὁ Ρ. Ρολλάν». Ἀληθινὰ πολὺ διαφωτιστικὴ.

Ἐχῶ τὴν ἰδέα πὼς ὁ Πεγκύ, ὁ «notre Réguy», ὅπως τὸν ἀποκάλεσε ἡ γενεὰ του ποῦ τὸν λάτρευε, εἶναι πολὺ λίγο γνωστὸς στὸ κοινὸ μας. Ὅμως ὁ μαχητὴς αὐτὸς μετὰ τὴ φλογερὴ ψυχὴ, ὁ διψασμένος γιὰ τὴν ἀλήθεια, ποῦ δὲν καταδέχτηκε ποτέ του συμβιβασμούς, μισαλλήθειες, μισοφύματα, ποῦ κατάγγειλε βροντόφωνα τὴν «εἰρηνοφιλή ὑποκρισία», ἔχει ὄρες ποῦ ἀναδίνει κάποτε στίχους γνώριμους στὰ ἑλληνικά μας αὐτιά, ὅσο κι' ἂν εἶναι θαυμάσια καθολικός.

Στίχοι σὰν κι' αὐτοὺς ὅπου λέει τὴ λαχτάρα του νὰ εἶναι:

«Le plus hardi faucheur au temps de la moisson.

Le plus hardi chanteur au temps de la chanson».

δὲ σὰς θυμίζον τὸ παληκάρι τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ ποῦ ἤθελε νὰναὶ ὁμορφος καὶ τραγουδιστής... καὶ παληκάρι;

Δὲν ξεχνῶ ποτέ μου μιὰ περίφημη φράση του: Ἀναγκασμένος νὰ ἀναθεωρήσει τὶς πεποιθήσεις του καὶ νὰ κάνει ὁλόκληρη ἰδεολογικὴ

στροφή, τὴν ἔκανε τρίτα καὶ εἰλικρινὰ καὶ εἶχε τὸ κουράγιο νὰ γράφει:

«Poté δὲ θὰ μάθουμε ποιὲς ἀνανδρίες θὰ ἔχουν διαπράξει οἱ Γάλλοι μας κινημένοι ἀπὸ τὸ φόβο μήπως δὲ φανοῦνε ἀρκετὰ ἐξελιγμένοι».

Θαρῶ πὼς πολλοὶ «Ἕλληνες μας» βρίσκονται στὴν ἴδια θέση, κунηγημένοι ἀπὸ τὸν ἴδιο φόβο. Κι' ἀκόμα, ὅτι τοὺς χρωστοῦμε ἕνα σημαντικό μέρος ἀπὸ τὴν τωρινὴ μας κακοδαιμονία.

ΥΠΑΤΙΑ ΔΕΛΗ

Ἡ Παιδεία στὴ Β. καὶ Ν. Ἡπειρο.

Μετὰ τὴ συνθήκη τοῦ Βερολίνου (ἄρθρ. 24 πρωτοκ. 13) ὀρίζεται ἀκράτῳ Β. Δ. σύνορο στὴν Ἑλλάδα ὁ ποταμὸς Καλαμάς.

Τοῦτο ἦταν ἀντίθετο πρὸς τὰ σχέδια μερικῶν φιλοδόξων Ἀλβανῶν (Ἄδουλ - βεη - Φράσσαρη καὶ Μεχμέτ - ἀλή - βεη - Βρυώνη), οἱ ὅποιοι ἤθελαν νὰ σχηματίσουν αὐτόνομη Ἀλβανία, ποῦ νὰ φτάνη ὡς τὴν Πρέβεζα καὶ τὴν Ἄρτα.

Μετὰ δημοσιεύματά τους σὲ εὐρωπαϊκὲς ἐφημερίδες (Messager de Vienne. Βασσιρέτ τῆς Κων]πόλεως ἀρ. φύλ. 2416 κτλ.), καθὼς καὶ στὸ 879 φύλ. τῆς «Κλειούς», προσπαθοῦν νὰ πείσουν, πὼς ὁλόκληρη ἡ Ἡπειρος κατοικεῖται ἀπὸ Ἀλβανούς, πλὴν ὀλίγων «ζευγυτῶν» ποῦ κατοικοῦν τὴν ἑλληνικὴ μεθόριο καὶ μιλοῦν τὴν ἑλληνικὴ. Ἀκόμα ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ δὲν εἶναι Ἕλληνας, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνας εἶναι μίγμα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἀλβανούς (Πελασγούς!) καὶ ξένου λαοῦ ποῦ ὀνομάζεται ἑλληνικός.

Καὶ ἀκόμα πὼς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Πύρρος ἦταν Ἀλβανοὶ ὅπως οἱ Μποτjαράιοι, οἱ Τζαβελλαῖοι καὶ οἱ Καραϊσκάκηδες. «Τὸν δὲ στόλον, λέγουν, διέπουσε καθ' ὁλοκληρίαν χῶρες ἀλβανικαί». (Οἱ Ἰθραῖοι καὶ οἱ Σπεταῖωτες),

Στὶς μωρίες αὐτὲς ἀπάντησε ὁ Δ. Χασιώτης μετὰ διατριβὲς καὶ ὑπομνήματα, ποῦ μετὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους ποῦ ἀσχολήθηκαν μετὰ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ μετὰ στατιστικὲς καὶ πίνακες, ἀποδεικνύει τὸ ἀσύδοτο τῶν ὑποστηριζομένων, καὶ τὴν ἑλληνικότητα τῆς Β. Ἡπείρου, ἡ ὁποία κατοικεῖται ἀπὸ Ἕλληνας χριστιανούς ποῦ ἔχουν μητρικὴ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ διατηροῦν ἑκατοντάδες σχολεῖα (1).

(1) Δημοσιεύτηκαν στὴν «Κλειώ» ἀριθ. 695 καὶ ἐξ. 8τ. 1874—1875, ἀρ. 883, 888, 890 8τ. 1878, ἀρ. 702 8τ. 1874, ἀρ. 709 8τ. 1875, ἀρ. 912—914 8τ. 1878. Ἀνωνόμως, ἀρ. 924 8τ. 1879, ἀρ. 934 8τ. 1879 καὶ ἀρ. 943 8τ. 1879.

Ἀπάντησε, ἐπίτης, μετ' ὑπόμνημα «L'Épire et la question et particulièrement sur l'éparchie de Janina par un Épirote. Paris Imprimerie. E. Carionmont et V. Renauet, rue de Poitvines 6 1879.

Ἄλλα δὲ αὐτὰ περιέχονται στὴν ἐκδοσὴ.

Δ. Χασιώτη: Διατριβαὶ καὶ ὑπομνήματα περὶ Ἡπείρου, Ἀθήναι 1887. (Τυπογρ. Ἀδ. Περρῆ).

Ἀπὸ τοὺς πίνακες, ποὺ ὑπάρχουν στὸ «Διατριβαὶ καὶ ὑπομνήματα» (σελ. 52 καὶ ἐξῆς καὶ 180) καὶ ποὺ παραθέτω στὸ ὑπὸ ἐκδοσὴ διβλίον «Ἡ Παιδεία στὴν Ἡπείρου 1204—1950», δίνω ἀποσπασμάτα ποὺ φανερώουν τὴν ἐκτασὴ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας στὴ Β. καὶ Ν. Ἡπείρου κατὰ τὸ 1875—1878, καθὼς καὶ τὸν πληθυσμὸ, ἑλληνικὸ καὶ τουρκικὸ καὶ ἀλβανικὸ.

Παλαιὰ Ἡπείρος		Πόλεις	Χωρία Ἑλληνικά	Κάτοικοι Ἑλληνες	Σχολεῖα	Μαθηταὶ	Ἐξοδα (2)
Ἐπαρχία Δρυϊνουπόλεως							
1) Τμήμα Ἀργυροκάστρου		1	45	13000	23	1045	460
2) Π. Πωγωνιανῆς		—	28	7600	19	995	405
3) Ζαγοριᾶς		—	10	3100	4	120	60
4) Διντσουριᾶς		—	7	1700	10	145	1700(3)
5) Ρίζης		—	10(4)				
6) Δελδίνου		1	43	3800	11	336	1500
7) Βρεγδετίου (Χειμάρας)			14	6000	7	455	150
		2	157	35200	74	3096	4275

Νέα Ἡπείρος		Πόλεις	Χωρία	Κάτοικοι	Σχολεῖα	Μαθηταὶ	Ἐξοδα
Ἐπαρχία Κορυτσᾶς							
1) Τμήμα Κορυτσᾶς		1	16	15776	14	1188	695
2) Βιγλίστης		—	14	3900	8	495	90
3) Ὀπάρεως		—	31	991	1	23	20
4) Πρεμετῆς (5)		—	80	34800	80	;	400
5) Τεπελενίου			30	7300	;	;	;
		1	171	62767	108	1656	1205

Ἐπαρχία Βελεγράδων		Πόλεις	Χωρία	Κάτοικοι	Σχολεῖα	Μαθηταὶ	Ἐξοδα
1) Τμήμα Βερατίου							
2) Ρεθίου Μουζακιᾶς		—	106	6100	50	242	265
3) Μῆζ		—	129	9500	17	249	540
4) Αὐλῶνος		1	32	2700	5	247	153
5) Ἄνω καὶ Κάτω Σπαθιᾶς			27	1000	;	;	;
		2	341	25500	84	1530	1578

Συγκεντρωτικὸς Πίναξ
Σχολείων καὶ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ Π. καὶ Ν. Ἡπείρου.

Ἐπαρχία	Πόλεις	Χωρία	Κάτοικ.	Σχολεῖα	Μαθηταὶ	Ἐξοδα
1) Ἰωαννίνων	1	220	105096	200	8832	6000
2) Ἄρτης	2	103	27885	90	2500	1240
3) Παραμυθιάς	4	125	20880	49	1304	635
4) Γκρομερίου	—	12	4500	12	555	280
5) Δρυϊνουπόλεως	2	157	35200	74	3096	4275
6) Βαλλᾶς καὶ Κονίτσης	1	120	87175	104	2120	1500
7) Μετσόδου	1	6	9050	9	600	3007
8) Κορυτσᾶς	1	171	62767	108	1656	1205
9) Μελέγραδων	2	341	25500	84	1530	1578
	14	1255	327053	725	22003	19720

2) Λίραι Ὀθωμ. κατ' ἔτος.
3) Ἐνταῦθα εἰς Κεστοιάτι λειτούργησαν τὰ Ζωγράφεια Διδασκαλεῖα.
4) Ἐνταῦθα λειτουργοῦν αἱ σχολαὶ τοῦ Λαμπόβου μετ' πλουσίαν βιβλιοθήκην.
5) Ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας καὶ μερικῶν ἄλλων χωρίων ποὺ λειτουργοῦν ἀλληλοδιδασκτικῶς, στὰ ὑπόλοιπα μαθαίνουν κολλυβογράμματα στοὺς νάρθηκας ἀπὸ ἱερεῖς. Ἐπίσης καὶ στὸ τμήμα Τεπελενίου καὶ Σπαθιάς.

Ε. Ζ. ΠΑΤΗΣ Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Πληθυσμὸς Τούρκων καὶ Ἀλβανῶν κατὰ Διοικήσεις (Καζάδες) ἔτος 1878.

Διοικήσεις Ἰωαννίνων	1) Ἰωαννίνων	4000	
	2) Παραμυθιάς	4000	
	3) Γρεβενῶν	3500	
	4) Κονίτσης καὶ Πωγωνιανῆς	5000	
	ii) Φιλιάταις	18000	85000
Διοικήσεις Ἀργυροκάστρου	Ἀργυροκάστρου	24000	
	Πρεμετῆς	47000	
	Τεπελενίου	11500	
	Δελδίνου	14000	96500
Διοικήσεις Πραβέζης	Πράβεζας	1000	
	Πάργας	900	
	Μαργαριτίου	12000	
	Ἄρτας	800	14700
Διοικήσεις Βερατίου	Βεράτιον	60000	
	Δυλῶνα	18000	
	Σκρήπαρι	10000	
	Τεμπορίτσα	5000	98000
			239200

Σύνολον δασκάλων	1000 ἐκ τῶν ὁποίων
Νέα Ἑπειρος	200
Παλαιὰ Ἑπειρος	800

Ἡ Τουρκικὴ Παιδεία θρίσκειται σὲ πρωτόγονη κατάστασι. Οἱ χοτζάδες μαθαίνουν λίγα κολλυδογράμματα μαζί με τὴν κατήχησι στὰ Τουρκόπουλα στοὺς Μενδρεσέδες. Τὰ πλουσιόπαιδα φοιτοῦν στὴ Ζωσιμαία μαζί με τὰ Ἑλληνόπουλα.

Τὴν κατάστασι δὲν τὴν ἀλλάξε καθόλου ἡ ἰδρυσι Τουρκικοῦ Σχολείου (Μεχτέπ) τὸ 1869. Μόνον ποὺ ἀπὸ τότε ἄρχισαν νὰ μαθαίνουν Τουρκικὰ γιατί πρωτότερα μητρικὴ τους γλῶσσα εἶχαν τὴν Ἑλληνικὴ. Καὶ εἶναι γνωστὸ τὸ παράξενο τοῦτο πῶς οἱ Τουρκογιαννιώτες δὲν γνώριζαν Τουρκικὰ. Τὰ τραγούδια τους, τίς «ὁμολογιές» (ὕμνος στὸ Μωίμεθ), τίς εἶχαν στὴν Ἑλληνικὴ καὶ τίς ἔγραφαν με ἀραβικοὺς χαρακτῆρες (Ἠπ. Χρονικὰ 1937, σελ. 160).

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ τέλος νὰ παραθέσωμε δι-ορθωμένο τὸν πίνακα τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ ἐκκλησιῶν, ὅπως τὸν ἀντιγράψαμε ἀπὸ τὸν χάρτη «Carte des églises et des écoles κτλ.», γιατί στὸ ὑπ' ἀριθ. 558 τευχ. σ. 919 δὲν ἀπεδόθη ἀκριβῶς σὲ μερικὰ του σημεῖα :

Κάτοικοι	116888	
Ἐκκλησιαί	337	
Σχολεῖα	352	
Δάσκαλοι	483	
Μαθηταί	ἄρσ.	15397
	θηλ.	6678
Σύνολον	22075	

ΚΩΣΤΑΣ Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μικὴ λαμπερὴ ἔρμηνεῖα.

Θέατρο, θίασος Ἀργυροπούλου : «Ὁ Φαταούλας» σὲ τρεῖς πράξεις.

Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος εἶναι ... ἀπατεῶν... Ἐλπίζω ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς νὰ μὴ με σύρει καὶ πάλι στὰ δικαστήρια, ἀφοῦ τὸν μεταχειρίζομαι χωρὶς νὰ τοῦ ἀποδίνω καθόλου τὴ μειωτικὴ ἐννοια ποὺ περιέχει τουναντίον. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἔχει στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ ἀναπτυγμένο τὸ βασικὸ χάρισμα τοῦ καλλιτέχνη. Ὁ καλλιτέχνης εἶναι κ' ἕνας δότης ἀπάτης, ἕνας πλάνος· δὲν μᾶς δείχνει τὴν πραγματικότητα ὅπως εἶναι, ἀλλ' ἀναπλασμένη, φωτισμένη μ' ἕνα ἰδιαιτέρο φῶς. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ρίχνει φεγγερά, χρυσὰ στραφταρίσματα ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει θετικὰ οὔτε ὑπόψια λάμψης.

Ἐχει ἀξιοποιήσει ἀφθονα ἐργάκια, ποὺ ἂν τὰ διαβάσαμε πρὶν ἀπὸ τὴν παράστασι θὰ τ' ἀπορίπταμε χωρὶς διαταγμὸ, καὶ ποὺ ἂν τὰ διαβάσωμε ποτὲ μετὰ θ' ἀπορήσωμε πῶς στάθηκαν στὴ σκηνή. Προσφέρει ἔτσι ὑπηρεσία στοὺς νέους συγγραφεῖς; Μποροῦμε νὰ ἔχομε γι' αὐτὸ ἀμφιβολίες, γιατί δὲν εἶναι καθόλου βέβαιο ὅτι ὠφελεῖται ἕνας νέος ἀπὸ μιὰ ἐπιτυχία ποὺ δὲν ὀφείλεται ο' αὐτόν, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ζήτημα ποὺ ἀφορᾷ τὸν κ. Ἀργυρόπουλο. Εἶναι κάτι ποὺ δὲν τὸν ἐνδιαφέρει, κ' οὔτε πρέπει νὰ τὸν ἐνδιαφέρει. Ἰποχρέωσι τοῦ ἠθοποιοῦ εἶναι ν' ἀναδείξει τὰ ἔργα ποὺ ἀναλαμβάνει νὰ παρουσιάσει. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἔκτελεῖ, καὶ με τὸ παραπάνω, τὸ χρέος του.

Ὅπως καὶ πολλὰς ἄλλας φορές, φανερώθηκε καὶ πάλι θαυματοποιὸς στὸν «Φαταούλα». Οἱ συγγραφεῖς σ' ἕνα εἰσαγωγικὸ σημείωμα εἶχαν ἀναγγεῖλει ὅτι πρόκειται γιὰ ἔργο με ἀξιώσεις. Ὅταν ἐκλείσῃ ἡ ἀδελαία καὶ φύγαμε